

استفتانات جدید (فروردین ماه) - 17 / فروردین / 1401

حکمت روزه

1. روزه از مهمترین برنامه های خودسازی در ادیان آسمانی است و بر امت های پیشین نیز واجب بوده است. از دستاوردهای آن، پیدایش حالت معنوی و صفای باطن، چشیدن طعم گرسنگی و تشنگی، بیداری حس همدردی با محرومان، تقویت اراده و خویشتن داری در برابر خواسته های نفس و یادآوری عطش و گرسنگی قیامت است. نقش روزه در سلامتی و تنظیم سوخت و ساز دستگاههای بدن نیز ثابت شده است. حدیث نبوی: «صوموا تصحوا» به همین تاثیر اشاره دارد و علاوه بر این موارد، خداوند اجر عظیمی به روزه داران خواهد داد. از طرف دیگر، تأثیر روزه بر کاهش فشار غریزه جنسی، همچنین ورزیدگی و تمرین برای تحمل شرایط دشوار و محدودیت های غذایی و تربیت انسان های با اراده، خود ساخته، مقاوم و قانع، از برکات دیگر این عبادت به شمار می رود که در ماه مبارک رمضان انجام می گیرد. اولیای الهی، افزون بر روزه واجب در ماه رمضان، روزه های مستحب بسیاری می گرفتند و آن را موجب تقرب به پروردگار می دانستند.

شرایط واجب شدن روزه

2. شرایط واجب شدن روزه عبارت است از: 1. بلوغ ؛ 2. عقل ؛ 3. قدرت ؛ 4. بی هوش نبودن ؛ 5. مسافر نبودن ؛ 6. حیض و نساء نبودن ؛ 7. ضرر نداشتن روزه ؛ 8. حرجی نبودن روزه.

روزه مستحبی با وجود روزه قضا به جهت فراموشی

3. کسی که روزه قضای ماه رمضان بر او واجب است، چنانچه آنرا فراموش کند و روزه مستحبی بگیرد، در صورتی که بین روز یادش بیاید، روزه مستحبی باطل می شود، البته اگر پیش از ظهر باشد، می تواند نیت روزه قضای ماه رمضان کند ولی اگر بعد از ظهر باشد، نیت روزه قضا هم از او صحیح نیست.

مکروهات روزه

4. آنچه برای روزه دار مکروه است

برخی از مکروهات روزه عبارت است از:

1. هر کاری که سبب ضعف شود ؛ (مانند خون دادن و حمام رفتن)

2. بوییدن گیاه خوشبو ؛ (عطر زدن مکروه نیست)

3. خیس کردن لباسی که بر تن است ؛

4. مسواک کردن با چوب تر ؛

5. کشیدن دندان و هر کاری که به سبب آن از دهان خون بیاید ؛

6. چشیدن غذا و مانند آن ؛

7. ریختن دارو در بینی در صورتی که به حلق نرسد ؛

8. ریختن دارو در چشم و سرمه کشیدن در صورتی که بو یا مزه آن به حلق برسد ؛

9. نشستن زن در آب ؛

10. لمس کردن همسر و شوخی با او و هر کاری که موجب برانگیخته شدن شهوت شود ؛

11. مضمضه زیاد برای روزه دار مکروه است.

روزه اولی ها

5. دخترانی که تازه به سن بلوغ* می‌رسند واجب است روزه بگیرند و ترک آن به صرف دشواری، ضعف جسمانی و مانند آن جایز نیست، مگر آنکه روزه برای آنها ضرر داشته یا تحمل آن با مشقت زیادی همراه باشد.

*. بنا به نظر مشهور همان تکمیل نه سال قمری (برابر با 8 سال و 8 ماه و 23 روز شمسی) است.

روزه پیرمرد و پیرزن

6. پیرمرد و پیرزنی که گرفتن روزه برایشان مشقت دارد، گرفتن روزه بر آنان واجب نیست و باید برای هر روز یک مد طعام (مانند گندم، جو، برنج) به فقیر فدیة بدهند و اگر اصلاً توانایی روزه گرفتن ندارند، بنابر احتیاط باید فدیة بدهند و در هر دو صورت چنانچه پس از ماه رمضان بتوانند روزه بگیرند، بنابر احتیاط مستحب قضای روزه‌ها را بگیرند.

مسافری که بر خلاف وظیفه روزه گرفته

7. مسافری که نباید روزه بگیرد، اگر از روی علم و عمد، برخلاف وظیفه روزه بگیرد، روزه‌اش باطل است و اگر ماه رمضان باشد، قضای آن واجب است ولی اگر به دلیل جهل به اصل حکم*، روزه گرفته باشد، روزه اش صحیح است.

*. یعنی نمی‌داند روزه در سفر باطل است.

مسافرت در ماه رمضان

8. کسی که در ماه مبارک رمضان مسافر است، نمی‌تواند روزه بگیرد و واجب نیست برای گرفتن روزه قصد کند که ده روز در جایی بماند.

روزه با وجود ضرر یا خوف ضرر

9. کسی که می‌داند روزه برای او ضرر دارد یا احتمال عقلائی می‌دهد که ضرر داشته باشد (یعنی خوف ضرر دارد) روزه بر او واجب نیست، بلکه در مواردی نیز حرام است، خواه این یقین و ترس از تجربه شخصی حاصل شده باشد یا از گفته پزشک امین و یا از منشأ عقلایی دیگر و اگر روزه بگیرد، صحیح نیست؛ مگر آنکه به قصد قربت گرفته باشد و بعداً معلوم شود که ضرر نداشته است.

قرص زیر زبانی

10. اگر هنگام استفاده از قرص های زیر زبانی، آب دهان با آن آغشته شده باشد، در صورت بیرون ریختن آن، روزه صحیح است.

تزریق آمپول یا سرم

11. احتیاط واجب آن است که روزه‌دار از استعمال آمپول‌های تقویتی و آمپول‌هایی که به رگ تزریق می‌شود و همچنین انواع سرم‌ها خودداری کند ولی تزریق آمپول غیر تقویتی در عضله؛ مانند آنتی بیوتیک یا مسکن یا آمپول بی‌حسی و نیز دارویی که روی زخم‌ها و جراحات‌ها گذاشته می‌شود، اشکال ندارد.

ملاک تشخیص روزه ضرری

12. تشخیص تأثیر روزه در ایجاد بیماری یا تشدید آن و عدم قدرت بر روزه یا ضرر داشتن روزه بر عهده مکلف است. پس اگر پزشک بگوید: روزه ضرر دارد ولی گفته او موجب اطمینان یا ترس از ضرر نشود یا مکلف با تجربه دریافته باشد که روزه ضرر ندارد، باید روزه بگیرد، همچنین اگر پزشک بگوید: روزه ضرر ندارد ولی خودش بداند روزه برایش ضرر دارد یا خوف ضرر عقلایی داشته باشد، نباید روزه بگیرد و روزه بر او حرام است.

روزه زن باردار

13. زن بارداری که زایمان او نزدیک است؛ اگر میترسد که روزه برای جنین یا خودش ضرر داشته باشد، روزه بر او واجب نیست و در صورت اول (ضرر برای جنین) باید برای هر روز یک مدّ طعام؛ یعنی گندم یا جو و مانند اینها (به عنوان فدیّه) به فقیر بدهد و بعد از ماه رمضان نیز قضای آن را به جا آورد و در صورت دوم که برای خودش ضرر دارد، باید روزه‌هایی را که نگرفته، قضا نماید و بنابر احتیاط فدیّه نیز بدهد و در مورد زنی که زایمان او نزدیک نیست، پرداخت فدیّه مبنی بر احتیاط وجوبی است.

روزه زن شیرده

14. اگر زن شیرده (خواه مادر بچّه یا دایه، با اجرت باشد یا بدون اجرت) به دلیل ترس از کم یا خشک شدن شیر، میترسد روزه برای کودک ضرر داشته باشد، روزه بر او واجب نیست و باید برای هر روز فدیّه بدهد و قضای روزه را هم بعداً بگیرد، اما اگر روزه برای خود زن ضرر داشته باشد، بنابر احتیاط فدیّه واجب است.

حرجی بودن روزه برای کار

15. اشخاصی که به جهت کارشان ناچار به افطار هستند تا حرجی نشده نمی‌توانند افطار کنند و باید عنوان حرج حاصل شود تا مجوز افطار داشته باشند.

روزه غیر ماه رمضان در ماه رمضان

16. در ماه رمضان نمی‌توان غیر از روزه رمضان را نیت کرد، مگر در مورد مسافر که نمی‌تواند روزه رمضان را بگیرد ولی نذر کرده است در سفر روزه مستحبی بگیرد که در این صورت روزه نذر او در ماه رمضان صحیح است*.

* البته روزه نذر در ماه رمضان، روزه رمضان حساب نمی‌شود و باید بعداً آن را قضا کند.

روزه آخر ماه شعبان

17. روزی که معلوم نیست آخر شعبان است یا اول ماه رمضان (که به آن یوم الشک گفته می‌شود)* روزه اش واجب نیست و اگر کسی بخواهد در آن روز روزه بگیرد، نمی‌تواند نیت روزه رمضان کند، بلکه می‌تواند روزه مستحبی آخر شعبان یا روزه قضا و مانند آن را قصد کند و اگر بعداً معلوم شود که رمضان بوده، به عنوان روزه رمضان حساب می‌شود و قضای آن روز لازم نیست و اگر در بین روز بفهمد که ماه رمضان است، باید از همان لحظه، نیت روزه رمضان کند.

* هرگاه در غروب روز بیست و نهم ماه قمری، هلال ماه، به علت ابری بودن هوا یا علت دیگری دیده نشود، یا در مورد رؤیت ماه اختلاف شود، آن روز، یوم الشک نامیده می‌شود. پس اگر شک بین روز آخر ماه شعبان و اول ماه رمضان باشد، روز آخر شعبان حساب شده و روزه آن به نیت روزه مستحبی یا قضا جایز است ولی به نیت روزه ماه رمضان، حرام می‌باشد و اگر شک بین آخر ماه رمضان و روز اول شوال باشد، روز آخر ماه رمضان حساب شده و روزه واجب است.

تردید در نیت روزه

18. اگر در روزه واجب معین بین روز مردد شود که روزه را ادامه دهد یا نه و یا تصمیم بگیرد یکی از مبطلات روزه را انجام دهد ولی آنرا انجام ندهد، بنابر احتیاط واجب باید روزه را تمام کند و بعداً قضای آن را بگیرد.

خلال کردن دندان

19. کسی که می‌خواهد روزه بگیرد، لازم نیست پیش از اذان دندان هایش را خلال کند، ولی اگر بداند غذایی که لای دندان مانده در روز فرو می‌رود چنانچه خلال نکند و چیزی از آن فرو رود، روزه اش باطل می‌شود بلکه اگر فرو هم نرود بنا بر احتیاط واجب باید قضای آن روز را بگیرد.

استهلاک خون در آب دهان

20. خون لثه و دندان چنانچه در آب دهان مستهلک شود (از بین برود) محکوم به طهارت است و فرو بردن آن، روزه را باطل نمی‌کند. همچنین اگر به وجود خون در آب دهان شک داشته باشد، فرو بردن آن اشکال ندارد و روزه صحیح است.

جویدن غذای کودک و چشیدن غذا

21. جویدن غذا برای کودک و چشیدن غذا و مانند آن، که معمولاً به حلق نمی رسد، روزه را باطل نمی کند، هر چند اتفاقی و بی اختیار به حلق برسد و فرو رود؛ ولی اگر از اول بدانند که به حلق می رسد، در صورت فرو رفتن، روزه باطل می شود.

خوردن غذای لای دندان

22. اگر روزه دار غذایی را که لای دندان مانده است عمدتاً فرو ببرد، روزه اش باطل می شود، اما اگر نداند غذا لای دندانها است و یا فرو بردن آن عمدی و با توجه نباشد، روزه باطل نمی شود.

باقی ماندن بر جنابت و حیض و نفاس تا اذان صبح

23. اگر کسی در شب ماه رمضان جنب باشد، باید تا قبل از اذان صبح (طلوع فجر) غسل کند و اگر عمدتاً تا آن هنگام غسل نکند، روزه اش باطل است. البته تا مغرب باید از انجام کارهایی که روزه را باطل می کند، خودداری کند.

اسپری تنفسی

24. استعمال اسپری که حاوی داروی رفع تنگی نفس است برای روزه دار اشکال ندارد و موجب بطلان روزه نمی شود.

انجام مفطر بدون تحقیق از طلوع فجر

25. اگر در سحر ماه رمضان بدون اینکه تحقیق کند صبح شده یا نه، کاری که روزه را باطل می کند انجام دهد و سپس معلوم شود که آن هنگام صبح بوده است، باید قضای آن روز را بگیرد ولی اگر با تحقیق و علم به اینکه صبح نشده، انجام داده باشد و بعد معلوم شود که صبح بوده است، قضای آن روز بر او واجب نیست.

افطار روزه بعد از خواندن نماز مغرب

26. مستحب است روزه دار نماز مغرب را پیش از افطار بخواند؛ ولی اگر کسی منتظر اوست یا خودش به قدری گرسنه است که نمی تواند نماز را با حضور قلب بهجا آورد، بهتر است اول افطار کند ولی در صورت امکان نماز را در وقت فضیلت بخواند.

پرداخت کفاره چند روز به یک فقیر

27. کسی که باید برای هر روز یک مد طعام بدهد، می تواند کفاره چند روز را به یک فقیر بدهد.

عدم وجوب فوریت کفاره

28. کسی که کفاره بر او واجب شده، لازم نیست آن را فوراً انجام دهد ولی نباید آن را به قدری تأخیر بیندازد که کوتاهی در ادای واجب شمرده شود.

تتابع روزه در کفارات

29. کسی که می خواهد دو ماه کفاره روزه ماه رمضان را بگیرد، باید یک ماه تمام و حداقل یک روز از ماه دوم را پی درپی روزه بگیرد و اگر بقیه ماه دوم پی درپی نباشد، اشکال ندارد.

پی درپی نبودن روزه به جهت عذر

30. کسی که می خواهد شصت روز روزه بگیرد، اگر بین آن به واسطه عذری؛ مانند بیماری یا حیض، نتواند روزه بگیرد، بعد از برطرف شدن عذر میتواند بقیه روزه ها را بگیرد و لازم نیست از ابتدا شروع کند.

جهل به تعداد روزه قضا

31. کسی که چند روز از ماه رمضان را به خاطر عذری روزه نگرفته و تعداد آنها را نمی داند، چنانچه شروع عذر را نمیداند؛ مثلاً نمی داند بیست و پنجم ماه رمضان به سفر رفته تا روزه های فوت شده شش روز باشد یا بیست و ششم رفته تا پنج روز باشد، می تواند مقدار کمتر را قضا کند،

اما در صورتیکه زمان شروع عذر را می‌داند، مثلاً می‌داند روز پنجم ماه به سفر رفته ولی نمی‌داند شب دهم برگشته تا پنج روزه فوت شده باشد یا شب یازدهم برگشته تا شش روزه فوت شده باشد، در این صورت احتیاط واجب آن است که مقدار بیشتر را قضا کند.

موارد استحباب امساک در ماه رمضان

32. برای رعایت ادب و احترام ماه مبارک رمضان، برای این اشخاص مستحب است از مبطلات روزه خودداری کنند، هر چند روزه نباشند:

1. مسافری که در سفر مبطل روزه انجام داده و پیش از ظهر به وطن یا جایی که می‌خواهد ده روز بماند، رسیده است؛

2. مسافری که بعد از ظهر به وطن یا به جایی که می‌خواهد ده روز بماند می‌رسد؛

3. بیماری که مبطل روزه انجام داده و پیش از ظهر بهبودی یافته است؛

4. بیماری که بعد از ظهر بهبودی یافته است؛

5. زنی که در بین روز از عادت ماهانه یا خونریزی زایمان پاک شود؛

6. کافری که در روز ماه رمضان مسلمان شود؛

7. کودکی که در روز ماه رمضان بالغ شود.